حیجابی بەبێ حیجاب!... دیمانەی کەیوان جاوید لەگەڵ حەمید تەقوایی

وەرگێڕانی بۆ کوردی: کاوە عومەر
لەسەر بنەمای چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵی جەدید ئامادەکراوە

کەیوان جاوید: کۆماری ئیسلامی ٢١ی ئازار وەک ڕۆژی حیجاب و پاکیزەیی ڕاگەیاند و ڕووبەڕووی کاردانەوەی توند و بەربڵاوی ژنان و پیاوانی ئازادیخواز بووەوە. هه ڵسه نگاندنتان بۆ ئه م کرده وه ی کۆماری ئیسلامی و هێرش بۆ سه ر خه ڵك چییه ؟

حەمید تەقوایی: هێرشی کۆماری ئیسلامی بۆ سەر ژنان و توندی لەمەڕ جلوبەرگی ژنان و حیجاب هەمیشە کردار و زەمینەیەک بووە بۆ هێرشکردنە سەر هەموو کۆمەڵگا. حکومەت بە ترساندنی هەموو کۆمەڵگا، بە بێدەنگکردنی هەمووان، هێرش دەکاتە سەر ٥٠٪ی کۆمەڵگا. کۆماری ئیسلامی لە چەند مانگی ڕابردوودا ڕووبەڕووی دەریایەک لە ڕق و تووڕەیی خەڵک بووەتەوە و لە بەرامبەر ئەم هەلومەرجانەدا هەوڵ دەدات بە هەر ڕێگەیەکی مومکین ناڕەزایەتییەکانی خەڵک سنووردار بکات و کۆمەڵگا ترساندن و پاڵنانی بە دواوە. یەکێک لەو شێوازانە قامچی لێدانی ژنان و دەستدرێژیکردنە سەر ژنانە. بەڕای من هۆکاری ئەوەی کە ئەمساڵ ٢١ی ئازاری وەک ڕۆژی پاکیزەیی و حیجاب ڕاگەیاند و هەوڵیاندا ژنان بخەنە ژێر هەموو جۆرە فشارێکەوە لە شەقام و ئۆفیس و شوێنی کار و هەموو شوێنێک بەهۆی حیجاب بەستن یان حیجاب نەبەستنەوە، یەکێک بوو لە کردەوەی نائومێدی، کە لە ئەنجامدا بە هیچ شوێنێکیش نەگەشتووە. تووڕەیی و ڕق و کینەی خەڵک بەرامبەر بە حکومەت و ئاستی ناڕەزایەتیی چین و توێژە جیاوازەکانی کۆمەڵگەو بەتایبەت ژنان قووڵتر و فراوانترە لەوەی کە حکومەت بتوانێت بەم جۆرە ڕێکارانە پاشەکشە بەخەڵک بکات. بە پێچەوانەوە ناڕەزایەتییەکان شەڕانگێزتر و چەقێنەرتر دەکات. ڕێک ئەمەی لەگەڵ حیجابدا روویدا. هەرخۆی ڕاگەیاندنی ڕۆژی حیجاب و پاکیزەیی بەس بوو بۆ ئەوەی بزووتنەوەی دژ بە حیجاب و دژی بێ مافی ژنان بەگشتی بگاتە بەرزاییەکی نوێ و بەرفراوانتر و هێرشبەرانەتر لە جاران بێتە مەیدان.

کەیوان جاوید: حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری هەمیشە خەباتی کردوە لە دژی حجابێکی زۆرەملی کە کۆماری ئیسلامی سەپاندویەتی بەسەر ژناندا.ئایا ئیوە دژی حجابی ئیجبارین یان هەر دژی خودی حجابی ئیسلامیشن؟

حەمید تەقوایی: ئێمە دژایەتی هەردووکیان دەکەین، بەڵام ئەم دژایەتییە لە دوو مەیدانی جیاوازی خەباتدا ڕوودەدات. لە لایەنی یەکەمەوە، واتە حیجابی بەزۆر داسەپاو، دەمانەوێت ئەم یاسایە هەڵبوەشێتەوە و حیجاب ئیجباری نەبێت. ئێمە لەگەڵ بە حیجابی ئیجباری نین، بەڵام دژی حیجابی ئیجبارین و پێمان وایە ئێمە هەرشە بە سەر مافی ژنان و پێویستە هەڵبوەشێتەوە. بزووتنە وە ی دژ بە حیجاب بزووتنە وە یە کە بە هە مان داواکاری بۆ هە ڵوە شاندنە وە ی حیجابی ئیجباری لە یە کە م مانگی هاتنە سە رکاری ڕژێم دە ستی پێکرد. لە ٨ی ئازاری ١٩٧٩ کە هێشتا حکوومەت تەمەنی نەگەیشتبووە یەک مانگ، کاتێک خومەینی فەرمانێکی دەرکرد کە تێیدا حیجابی ئیجباری کردبوو، یەکەم و گەورەترین ناڕەزایەتی دژی کۆماری ئیسلامی ڕوویدا. دەیان و سەدان هەزار ژن و پیاوی ئازادیخواز لە دژی حیجاب هاتنە سەر شەقامەکان بە دروشمی "ئازادی نە ڕۆژهەڵاتی و نە ڕۆژئاوایی، جیهانییە" و "بۆ گەڕانەوەمان بۆ دواوە شۆڕشمان نەکرد". ئەمە بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتییە کە تا ئەمڕۆش بەردەوامە و حیزبەکەمان هەر لە سەرەتاوە دژی حیجابی ئیجباری بووە و لە دژی شەڕی کردووە
ئێمە یەکێکە لە لایەنەکانی بابەتەکە. لەلایەکی ترەوە ئێمە دژی حیجابی ئیسلامین وەک زەلیلکردنی ژنان و سەیرکردنی ژنان وەک کەلوپەلی سێکسی. حیجاب خۆی واتە ژن بە کۆیلەی سێکسی دادەنرێت. لە ڕاستیدا حیجاب پەچەکی ئاینییە بۆ ئافرەت بەجۆرێک کە تەنها خاوەن کاڵاکە دەتوانێت بەکاری بهێنێت، واتە ئەو پیاوانەی کە بۆیان حەڵاڵکراوە. داوای لێبوردن دەکەم کە ئەم وشانە بەکار دەهێنم، بەڵام ئەمە فەلسەفەی ئیسلام و حکومەتی ئیسلامییە. لە ئیسلامدا ژن شوناسێکی سەربەخۆی نییە؛ لە ژێر سەرپەرشتی پیاوانی بنەماڵە، باوک، برا یان مێرددایە و لە لایەکی دیکەشەوە بە هۆکاری گوناه و لادانی پیاو دادەنرێت. بۆیە بە بۆچوونی ئیسلام پێویستە حیجاب بهێڵێتەوە بۆ ئەوەی لە چاوی ئەو پیاوانە بپارێزرێت کە سەرپەرشتیاری یاسایی ئەو نین! مافی مێرد بۆ بەکارهێنانی تایبەت بە ژن خۆی لە حیجابدا نیشان دەدات. لە عەقڵی بەبەردبوو و نەخۆشی مەلای فەرمانڕەوا و مرۆڤە ئاینییەکاندا، جەستەی ژن هۆکارێکە بۆ خراپەکاری، دەبێتە هۆی وەسوەسەی پیاوان و گەندەڵی پیاوان،

هەربۆیە دەبێ لە حیجابەکەدا داخراو بمێنێتەوە بۆ بەکارهێنانی تایبەتی ئەوانەی کە بۆیان حەڵاڵ کراوە! ئەمە تەواوی فەلسەفەی حیجابی کۆماری ئیسلامییە و بەم مانایە ئەمە وەک سیستەمێکی فکری و بەهایی، لە بنەڕەتدا دژایەتی فەلسەفەی حیجاب دەکەین. لە کاتێکدا ئێمە پێمان وایە دەبێت لە ڕوانگەی یاساییەوە حیجابی ئیجباری هەڵبوەشێتەوە، بەڵام دەمانەوێت لە ڕێگەی خەباتی کولتووری و هۆشیاری و ڕۆشنگەرییەوە ڕەگ و ڕیشەی حیجاب لە کۆمەڵگا هەڵبکێشین.
حیجاب لە ڕاستیدا قەفەسێکی جوڵاوە بۆ ژنان، واتە دیواری ئاپارتایدی سێکسی و جیاکردنەوەی ژن و پیاوە لە کۆمەڵگادا و بەو پێیەش ئێمە لە بنەڕەتدا دژی حیجابی ئیسلامین. بەڵام ڕێگای بەرەنگاربوونەوەی ئیگەی حیجاب ئەوەیە کە بە حیجاب ڕۆشتنی ناچاری نییە، بەڵکو ڕۆشنگەری و هۆشیارییە.
با ئەوەش بڵێم کە ئێمە پێمان وایە پێویستە حیجابی منداڵان بە شێوەیەکی یاسایی قەدەغە بکرێت. حیجابی منداڵ، چ خۆبەخش بێت یان ناخۆبەخش بێت، پێویستە قەدەغە بکرێت، چونکە هێشتا منداڵەکە نەگەیشتووەتە تەمەنی هەڵبژاردەیی. منداڵان هیچ ئایینێکیان نییە. منداڵەکە هێشتا نەگەیشتووەتە ئەو تەمەنەی کە ئایینەکەی خۆی هەڵبژێرێت یان غەیرە ئایینەکەی، یان حیجاب بپۆشێت یان نا. حیجابی منداڵ دژایەتی ژیانی خۆش و چالاک و یاریکردن و وەرزشی کچان دەکات.
بۆیە جگە لە هەڵوەشاندنەوەی حیجابی ئیجباری، پێویستە حیجابی منداڵانیش قەدەغە بکرێت.

کەیوان جاوید: شتێک کە ڕێک دوای ئەم ڕۆژی پاکیزەیی و حیجابە ڕوویدا ئەوە بوو کە دروشمی حیجابی بەبێ حیجاب بە شێوەیەکی بەرفراوان باو بوو. لە لایەکی دیکەوە دژایەتی حیجابی ئیجباری هەمیشە بابەتێکی گفتوگۆ بووە. ئایا پەیوەندی لە نێوان ئەو دوو دروشمەدا هەیە؟ ئایا ئەم دروشمە جیاوازانە سەر بە بزووتنەوە جیاوازەکانن؟

حەمید تەقوایی: وەک وتت ئێستا دوو دروشم لە کۆمەڵگادا زۆر بەربڵاون، کە هەرچەندە پێشتر باسیان لێکرابوو، ئێستا بوونەتە گوتاری گشتی. یەکێکیان حیجابە بەبێ حیجاب و ئەوی تریان هەڵوەشاندنەوەی حیجابی ناچارییە. ئەم دووانە بە دڵنیاییەوە پەیوەندیان بەیەکەوە هەیە و لە پرسیاری پێشوودا پەیوەندییەکەم ڕوون کردەوە. کاتێک کەسێکدروشمی حیجابی بەبێ حیجاب دەڵێ، ئەوە مانای ئەوەیە کە ئێمە دژی ڕۆحی حیجابین و واز لە حیجاب دێنین و بەم مانایە ئەو فەلسەفەیە، ئەو دیدە، ئەو سیستەمە بیرکردنەوە

دەخاتە ژێر پرسیارەوە کە حیجاب وەک نیشانەی پاکیزەیی دەبینێت و دەوڵەت کە ئەمە قبوڵ ناکات. لە ڕاستیدا دروشمی حیجاب بەبێ حیجاب هێرش دەکاتە سەر ڕەگی حیجاب و دیدگای ئیسلامی بەرگریکاری حیجاب.
داوای هەڵوەشاندنەوەی حیجابی ئیجباریش داوای ئەم بزووتنەوەیە دژە حیجابە، رێک لە بەرئەوەی حیجاب وەها زەلیل و بێ رێزی بەسەر ژناندا دەسەپێنێت و ناچارییەکەی بە یاسایی کردنی ئەم زەلیلکردن و سوکایەتییە بە ژنان. حیجاب بەبێ حیجاب فەلسەفەی گشتی حیجاب دەخاتە ژێر پرسیارەوە، حیجاب وەک قەفەسەکی جووڵاو بۆ ژنان دەخاتە ژێر پرسیارەوە، هەروەها هەڵوەشاندنەوەی حیجابی ئیجباری دەوڵەت لەڕووی یاساییەوە دەبێت ژن ئازاد بێت لە هەڵبژاردنی پەردە خۆی.
بێگومان کەسانێک هەن کە دژی حیجابی ئیجبارین. ئەوان ڕەخنەیەکی قووڵیان لە حیجاب و سیستمی بیری ئایینی نییە کە پاساو بە حیجاب بدات، بەڵکو بە بەشێک لە بزووتنەوەی دژ بە حیجابیش دادەنرێت.
هیوادارم نەیارانی حیجابی ئیجباری لە پرۆسەی ئەم خەباتەدا درک بە سروشتی پەرچەکرداری حیجابی ئیسلامی بکەن. لە هەر حاڵەتێکدا دەبێ بگوترێ کە ئەم دوو دروشمە بە تەواوی پێوەندییان بە یەکەوە هەیە و دەبینین کە ئەمڕۆ هەردوو دروشمی هاوتەریب لە بزووتنەوەی رزگاریخوازی ژناندا بەرز دەکرێنەوە و هەم ژن و هەم ژن ئەم دروشمانەیان لە دژی کۆماری ئیسلامی گرتووە.

کەیوان جاوید: هەندێک کەس دەڵێن باڵاپۆشی بەشێکە لە ئایدۆلۆژیای حکومەت و پرسێکی شوناسە بۆ حکومەت، هەندێک کەسیش بە پرسێکی تەنیا سیاسی دەزانن. ڕای ئێوە چیە؟ ئایا جەختکردنەوەی حکومەت لەسەر حیجاب پرسێکی سیاسییە یان پرسێکی ئایدیۆلۆژییە؟

حەمید تەقوایی: بە بڕوای من هێرشێکی سیاسییە کە وەک هەر سیاسەت و هەڵوەستێکی دیکەی حکوومەت، بە پشت بەستن بە ئیسلام ڕوونی دەکاتەوە و پاساوی بۆ دەهێنێتەوە.
بەهیچ شێوەیەک، ئەوەی کە حکومەتێک لەژێر ئاڵای ئیسلامدا هاتە سەر دەسەڵات لە ئێراندا بابەتێکی سیاسی بوو نەک بابەتێکی ئایدۆلۆژی. لەبەر ئەوە نەبوو کە کۆمەڵگا بیروباوەڕی ئایینی هەبوو، لەگەڵ مەلاکاندا بوو، یان لەبەر ئەوەی کۆمەڵگا بەڕاستی حەزی دەکرد ئایینی ئیسلام بخرێتە ناو یاساکانەوە. کۆمەڵگا لە دژی دیکتاتۆری شاهانە ڕاپەڕیبوو و شۆڕشێکی گەورەی پێکهێنابوو، بەڵام هێزێکی دژە شۆڕش بە ناوی خومەینی و ئیسلامییەکان هاتبوون و سواری ئەو شۆڕشە بوون و ئەم کارەساتەیان بەسەر ئەو کۆمەڵگایەدا هێنا کە ئەمڕۆ دەیبینین.

هەربۆیە ناوکی کۆماری ئیسلامی لەگەڵ ئیسلامی سیاسیدا بڕاوە. ئیسلام کە دژی ئازادی و یەکسانی و هەموو ئایدیاڵ و ئارەزووەکانی مرۆڤایەتی وەستاوە کە لە شۆڕشی ١٩٧٩دا وروژێنران و تا ئێستاش بە شێوەیەکی بەرفراوان لە کۆمەڵگەدا بەرز دەبنەوە. بۆ ئەم حکومەتە ئیسلام سیستەمێکی ئایدیۆلۆژییە کە دەتوانێت پشتی پێ ببەستێت بۆ جێبەجێکردنی سیاسەتە دژە مرۆییەکانی.
ئەگەر لەبیرتان نەچوبێتەوە دوای ڕاپەڕینی بەهمەن ئەو کۆمەڵگایە نەچووە ماڵەوە. لە ڕاستیدا شۆڕشەکە تا ٣٠ی حوزەیران ١٣٦٠ بەردەوام بوو. ناڕەزایی خەڵک لە هەموو شوێنێک بڵاو دەبووەوە. لە هەموو شوێنێک شوراکان دروست دەکرا. خەڵک ئازادییان دەویست، یەکسانی و خۆشگوزەرانییان دەویست، چاوەڕێیان دەکرد بە ڕووخانی سیستەمی شاهانە خواستەکانیان بەدی بێت. ڕۆژنامەی جیاواز بڵاودەکرانەوە و لە بوارە جیاوازەکاندا حزب و چالاکی جیاواز دروست بوون. لە زانکۆکان، لە کارگەکان، لە کوردستان و لە هەموو کۆمەڵگادا خەڵك پێداگریان لەسەر داخوازییەکانیان دەکرد.
کۆماری ئیسلامی ئاڵای ئیسلامی لەدژی ئەم کۆمەڵگا دینامیکە بەرزکردەوە و بە قامچی دان لە ژنان دەستی پێکرد بە هێرشکردنە سەر هەموو کۆمەڵگە. سەرەتا قامچی لە ژنەکانی دا و دواتر هەموو خەڵکەکە. زانکۆکانی وێران کرد، تەقەی لە کرێکارە بێکارەکان کرد، هێرشی کردە سەر تورکمان سەحرا و کوردستان و کوشتاری ئەنجامدا.
فەلسەفە و هۆکاری سیاسی بۆ دامەزراندنی وەها حکومەتێك بۆ خنکاندنی هەنگاوی یەکەمی شۆڕشی 1957 بوو، لە هەنگاوی دووەمیشدا بە بێلایەنکردنی چەپ و ئەو مەترسییە بوو کە بە بۆچوونی ئەوان سەرهەڵدانی چەپ لە ئێرانی دراوسێدا خەریکی دروستکردنی بوو. نەک هەر چینی سەرمایەداری و دەوڵەمەندەکانی ئێران، بەڵکو بۆرژوازی جیهانیش گەیشتبووە ئەو بڕوایەی کە پێویستە ئیسلامییەکان بۆ چەقاندنی شۆڕش بەکاربهێنن.
بەم شێوەیە لە بەردەم شۆڕشێکی زەبەلاحی ئازادیخواز و یەکسانیخواز و مرۆڤدۆستانەدا، کۆماری ئیسلامی هاتە سەر کار و ئەرکی مێژوویی خۆی بەجێ هێنا و شەڕی کرد و کوشت، کە تا ئەمڕۆش بەردەوامە.
بۆ ئەم حکومەتە ئیسلام ئایدۆلۆژیایەک و ئامرازێکە بۆ ڕوونکردنەوە و پاساو هێنانەوە بۆ سیاسەتی سەرکوت و کوشتن، بەڵام ئەوەی کە پێویستی بەم سیاسەتە هەیە، بەرژەوەندی زەمینی سەرمایەدارە سەربەرزەکانە، کە چ لە ئێران و چ لە ئاستی جیهانیدا، ئیسلام وەک… دوایین چەک دژی هێزی چەپ و ئازادی و یەکسانی.داواکاری بۆتە پێویست. لەم چوارچێوەیەدا دەبێ میزۆژینی لە کۆماری ئیسلامیدا سەیر بکرێت. ئەمڕۆ حیجاب ئاڵای نەک تەنها کۆماری ئیسلامیە، بەڵکو

بزووتنەوەی سەرپەڕە کاردانەوەی ئیسلامی سیاسیە لە هەموو شوێنێکی جیهاندا. بزووتنەوەیەکی دژە ئینسانی کە لە هەموو شوێنێک ل□ بەردەم بزووتنەوەی رزگاریخوازی ژنان و بزووتنەوەی بێدین و دژە ئایین و هەموو بزووتنەوە ڕاست و یەکسانیخوازەکاندایە.

کیڤان جاوید: دەسەڵاتدارەکان دەڵێن حیجاب تەپۆڵکەی یەکەمە، ئەگەر لێرەدا شکستمان هێنا، ناتوانین قەڵاکانی دیکە بپارێزین. ئەمە واتای چییه؟ مەبەستیان چییە؟ بۆچی حکومەت حیجاب بە یەکەم تەپۆڵکە دەزانێت؟

حەمید تەقوایی: پێم وایە ئەوان ڕاست دەکەن و ئێمە پێش ئەوەی ئەوان دانی پێدا بنێن ئەمەمان وتوە. ئێمە هەمیشە وتوومانە کە حیجاب ئاڵای حکومەتە ئیسلامیەکان و بزووتنەوەی دژە ئینسانی و لەڕادەبەدەر کۆنەپەرستی ئیسلامی سیاسییە لە ئێران و هەموو شوێنێکی جیهان. دەبینیت تا پەنجا ساڵ لەمەوبەر بوونی ژنانی پەردەپۆش لە شەقامەکانی ئەوروپادا بە ئاسایی هەژمار دەکرا. جۆرێک لە جل و بەرگ بوو و هێما و دەرکەوتنی جووڵەیەکی دیاریکراو نەبوو. لە خودی ئێران و لە باقی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیشدا هەمان شت بوو. بەڵام ئەمڕۆ ژنی با□پ□ش نیشانەی بزووتنەوەیەکی کۆنەپەرستانەیە. بزووتنەوەیەکی تیرۆریستی دژە مرۆڤ، کە ئێمە پێی دەڵێین بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی و ئەم بزووتنەوەیەش لە وڵاتانێکدا دەسەڵاتیان بەدەستەوەیە. بە تایبەت کۆماری ئیسلامی بڕبڕەی پشتی ئەم بزووتنەوەیە و حیجاب ئاڵای ئەم حکوومەتە و ئاڵای بزوتنەوەی ئیسلامی سیاسییە.
بۆیە دەبێت بگوترێ کە ئەوان ڕاست دەکەن، ئەگەر ئەم ئاڵایە لە دەستیان بکەوێت، خەڵک بە هەمان شێوە تەپۆڵەکەکانی دیکەش داگیر دەکەن. لە ئێران ئەم یەکەم تەپۆڵکەیە تا ڕادەیەکی زۆر لەلایەن کۆم□□گ□و□ داگیرکراوە. ئێمە دەزانین کە سەرەڕای هەموو هەوڵەکانی، حکومەت لەم هەموو چل ساڵە نامۆدا نەیتوانیوە
حیجاب بکەنە گشتی. نەك هەر نەتوانراوە، بەڵکو رۆژانە نەبوونی حیجاب و حیجابی خراپ بەرب□□اوتر بووە، رۆژانەش بەشێکی زیاتر لە کۆمەڵگەدا تێگەیشتوون کە حیجاب چەکی حکومەتە بۆ سەرکوتکردن، بۆ سەپاندنی بێ مافی نەك تەنها بەسەر ژنان بەڵکو بەسەر هەموو کۆمەڵگەدا. هەر لەبەر ئەم هۆکارەش بزووتنەوەیەکی گەورە کە لە ژنان تێدەپەڕێت دژی حیجاب دروست بووە.
بۆیە دەبێت بگوترێ دەسەڵاتدارەکان دەستنیشانکردنێکی دروستیان کردووە. هەمیشە وتومانە ژیانی حکومەت بەندە بەتاڵە مویەکی قژی

ژنانەوە. ئەمە هەم بە شێوەی ڕەمزی و هەم بە شێوەی واقیعی ڕاستە. ئەمڕۆ خۆیان ئەمە دەڵێن. دەکرێ گریمانە بکرێت ئەو ڕێژەی کە ژنان تەنانەت ٥٠٪ی ژنانیش بێ حیجاب دێنە سەر شەقام، فاتحەی حکومەت خوێندراوەتەوە و دەبێ بڕوات. هەمووان ئەمە دەزانن.

کەیوان جاوید: دەسەڵاتدارەکان پڕوپاگەندەی قێزەون و نابەجێیان لە دژی ژنان کردووەتەوە، کە تەنانەت خەڵکیش هەست بە شەرم دەکەن بیڵێن. دەڵێن ئەمڕۆ حیجاب دەکەنە سەر دارێک و سەبەی شۆرتەکەیانی لەسەر دەکەن. ئایەت و فەرموودە لە محمد و قورئان و دەسەڵاتە ئیسلامیەکانی ترەوە هەیە کە هەموو جەستەی ژن عەورەتە. سەرەتا بۆچی ئەم قسانە دەڵێن و دووهەم کاردانەوەی کۆمەڵگە بە ئەم وشە قێزەونانە چییە؟

حەمید تەقوایی: بەم شێوەیە هێزی شەڕەنگێزیان کۆدەکەنەوە و ئامادەیان دەکەن و دەیانهێننە سەر خەت! سوکایەتی و بێڕێزی بە ژنان لە ڕاستیدا ڕووبەڕووی شەپۆلێکی ڕق و کینە دەبێتەوە لەلایەن لە ٩٩٪ی کۆمەڵگەوە، بەڵام لە ڕوانگەی حکومەتەوە هەوڵەکە، پاساوەکە، بە ئەوەی ئەو بەچەقۆکێشەکانیانی خۆیان بە قورئان و محمد و هتد پێچەک بکەن. ، و بەیاندەنە گیانی کۆمەڵگە. ئەم جۆرە هەڵیت وپەڵیتە لە مێشکی بەبەردبوو و دواکەوتوو و نەخۆش و بۆگەنی ئیسلامیەکان و مەلا دەسەڵاتدارەکانی ئێرانەوە سەرهەڵدەدات. تەنها دەرئەنجامی ئەم فەزیحەیە ئەوەیە کە توڕەیی و ڕق و کینەی کۆمەڵگا بەرامبەر بەم حکومەتە زیاتر دەبێت و دەستدرێژییەکان بۆ سەری بەربڵاوتر و ڕادیکاڵتر دەبێت، وەک چۆن بووە. ئەمانە جۆرێکە لە بێهیوایی حکومەتە. ئەو حکومەتانەی کە دەزانن خەریان لەئاوابووندایە، دەزانن کە دوور نین لە کەوتن و بە ناچاری پەنا بۆ قێزەونترین و بۆگەنترین پڕوپاگەندە دەبەن، مەگەر بە جۆرێک هێزەکانی سەرکوت وروژاندنی مۆڕاڵی لەدەستچوویان و خەڵکی زیاتر بکوژن. ئەم قێزەونانە هیچ جۆرە دەرئەنجامێکی بۆ حکومەت نابێت، بەپێچەوانەوە زیاتر و زیاتر ژێر پێی حکومەت خاڵی دەکاتەوە و لە کەوتنی نزیکتری دەکاتەوە.

کەیوان جاوید: با ئەزموونێکی شەخسیتان بۆ بگێڕمەوە، کۆمەڵێک دەست و چالاکی ئێران دەیانگوت کاتێک کۆماری ئیسلامی ڕۆژی حیجاب و پاکیزەیی ڕاگەیاند، ئێمە لەجوڵانەوەیەکی ناڕەزایەتیدا هاتینە سەر شەقامەکان و بەبێ حیجاب لە شەقامەکاندا نمایشمان کرد. دەیانگوت خەڵکانی سەر بەحکومەت چاودێری ئێمەیان دەکرد و دەیانویست بمانترسێنن و ناڕەحەتمان بکەن، ئێمە چووینە دەرەوە بە ناو

قەرەباغی، واتە لە شوێنە تایبەت و چڕەکان چووینە دەرەوە و چووینە ناو قەرەباغی، خەڵکیش دەیانگوت ئەگەر بەزارتان بکەن لێیان دەدەن. ئەمە نموونەیەکە. نموونەیەکی دیکە ئەوە بوو کە دەستانێک کە خوێندەوار و ڕۆشنبیرن ئامۆژگارییان دەکرد کە ئەم کارە زۆر مەترسیدارە بۆ تەواوی بەبێ حیجابی لە شەقامدا بڕۆن. کەمێک چاودێری بکە. چۆن ئەمە ڕوون دەکەیتەوە؟ دەبێت چی بوترێت بەو کەسانەی هەم پشتگیری دەکەن و هەم ئاگاداری ئەوە دەکەنەوە کە ڕووتبوونەوە مەترسیدارە؟

حەمید تەقویی: ئەو بزووتنەوەیە گشتییەی کە لیدانی دەماری کۆمەڵگە و ڕەبازی گشتیی کۆمەڵگا نیشان دەدات، لایەنی یەکەمە؛ واتە پشتیوانی ژن و پیاوی ئازادیخواز بۆ ئەو کەسانەی کە سەرپۆشیان لەسەر نییە، و پشتیوانییەکی بەرفراوان لە ژنانی بێ حیجاب لە دژی دەستدرێژیی جەماعەتی حکومەت. زۆر کلیپ هەیە کە دەریدەخات چۆن خەڵک ڕوبەڕوو دەبنەوە ولەتی ئەم چەقەکەشانە دەشکێنن کە بەناو خراپە قەدەغە دەکەن و هێرش دەکەنە سەر ژنان. بە بڕوای من ئەمە ئێستا تایبەتمەندی سەرەکی و بەربڵاوی بزووتنەوەی بێ حیجابییە. لەکۆتاییدا کەسانێکیش هەن و دەڵێن کە ئەمە توند ڕەوییە و یان نابێت ئەم بابەتە لاوەکییە بکرێتە مەسەلەی سەرەکی و هتد. ئەم جۆرە هەڵوێستە دوو لایەنی هەیە. لایەنێکی ئەوەیە کە ئەوانەی ئەمە دەڵێن هێشتا لە ڕابردوودا دەژین و ئەمڕۆش هاوسەنگی هێز نابینن. پێم وایە کۆمەڵگای ئەمڕۆ هەموو ئەم جۆرە کۆنەپارێزانەی بەجێهێشتووە. هاوسەنگی هێز بەو جۆرەیە کە ژنان بەبێ حیجاب دێنە سەر شەقامەکان و کلیپی جموجۆڵەکانیان دروست دەکەن و لە سۆشیال میدیا بڵاوی دەکەنەوە. هەر لەم ڕۆژەدا چەندین کلیپی ژنانی بێ حیجاب بڵاوکرانەوە. واتا ژن نەک هەر بۆ بێ حیجاب لە کۆڵان دەردەکەوێت، بەڵکو ڤیدیۆکەش ئاشکرا دەکات بۆ ئەوەی هەزاران و ملیۆنان کەس ببینن، بە ڕووخساری خۆیان و بە ناسنامەی خۆیانەوە! ئەمەش ئەوە دەردەخات کە کۆمەڵگا ئەم جۆرە ڕەچاوکردن و کۆنەپارێزییەی تێپەڕاندووە. حکومەت لە دۆخێکدا نییە کە بەبێ حیجاب لەبەردەم ژناندا دەربکەوێت. لە هەر شوێنێک ئەم کارەی کردبێت، ئەنجامەکەی وێنەی گیراوە.

جگە لەم باسەی هاوسەنگی هێز، لایەنێکی دیکە ئەوەیە کە کەسانێک لە پێگەیەکی نیمچە دوی خودادییەوە ڕایدەگەیەنن کە لەگەڵ حیجابدا هاوڕان، بەڵام دژی ئیجباری کردنی حیجابن. هەندێکیان خۆیان وەک ژنی سەرپۆش بەسەر خۆیان دەناسێنن دژی حیجابی ئیجبارین و نیگەرانی ئەوان ئەوەیە کە حیجابی ئیجباری سیستەمەکە لاواز دەکات! هەندێک ئەمە لە زۆرفی بەزەیی بۆ ژنانی بێ حیجاب و مەترسی نەبەستنی حیجاب

و هاوشێوەکانیدا دەڵێن. لە ڕاستیداحیجاب لەسەر سەرت بهێڵرێتەوە، بەڵام دەڵێن بۆیە نابێت ناچاری بێت!
وەک لە سەرەوە باسم کرد دژایەتی حیجابی ئیجباریش بەشێکە لە بزووتنەوەی دژە حیجاب و رزگاریخوازی ژنان، بەڵام بەم جۆرە پاساوەوە نا. مرۆڤ پێویستە لە بەرامبەر ئەو مەیلەدا بوەستێت کە ڕەخنە و ناڕەزایەتی بۆ حیجاب سنووردار بکات بۆ دژایەتیکردنی سروشتی ئیجباری و بەرگریکردن لە حیجابی ئیسلامی ئیختیاری. ئەمە هەڵەیەکی سیاسی دیاریکراوە کە ڕەنگ و ڕیشەی لە مەیلی دوو خوردادییەکاندا هەیە. ڕەوتێک کە لە هەموو کۆمەڵگادا گەیشتووەتە کۆتایی. دروشمی "چیرۆک کۆتایی هاتووە" دەسیەی ئەم جۆرە وتارانەی بۆ هەمیشە داخستووە.

کەیوان جەواید: هەڵسەنگاندنتان بۆ ئەم دۆخەی ئێستا چییە؟ ئایا ئەم ململانێیە بۆ قازانجی کۆماری ئیسلامی کۆتایی دێت یان لە بەرژەوەندی ژنان؟
حەمید تەقوایی: بە بڕوای من ئەمە شەڕێک بوو کە تێیدا کۆماری ئیسلامی دۆڕاوێکی تەواو بوو. حکومەت هەوڵیدا جارێکی تر بە هێرشکردنە سەر ژنان لە دژی ئەو شەپۆلە تووڕەیی و ڕق و کینەیەی کە هەموو کۆمەڵگای گرتەوە، لە بەرامبەر مانگرتن و گردبوونەوە و ناڕەزایەتی کرێکاران و مامۆستایان و ژنان و دادخوازی و خانەنشینان و هتد، خەڵک بترسێنێت.. پاشەکشەی پێبکات، بەڵام ئەمەش بە سەرخۆیدا شکایەوە تووڕەییەکی کۆمەڵایەتی فراوانتری لێکەوتەوە. خەبات دژی حیجاب و بەگشتی دژی ئاپارتایدی سێکسی و سوکایەتی و زەلیلکردنی ژنان هەمیشە لە کۆمەڵگادا بەردەوام بووە، بەڵام ئەم جوڵانەوەیەی ڕژیم هاتە دەرەوە و ژیانێکی نوێی بەم بزووتنەوەیە بەخشی. بووە هۆی ئەوەی بزووتنەوەی دژە حیجاب زۆر بەربڵاو بێت و بەشەکانی دیکەی کۆمەڵگا وەک مامۆستا و کرێکار و نووسەر و هونەرمەند و کەسایەتی ئازادیخوازیش سەرنجی ئەوانی ڕاکێشا و پەیوەست بوون بەم بزووتنەوەیەوە. ئێستا داواکاری و بەناو زریانی تویتەری بۆ بەرگریکردن لە دروشمی حیجابی بە حیجاب و هەڵوەشاندنەوەی حیجابی ئیجباری، کە دەیان و سەدان هەزار کەس بەشداری دەکەن، دەستی پێکردووە و ئەمەش گۆڕاوە بۆ شەپۆلێکی فراوان دژ بە.حیجاب. ئەم بزووتنەوەیە نەك تەنها وەك بزووتنەوەیەکی رزگاریخوازی ژنان بەڵکو وەك بەشێکی گرنگی بزووتنەوەی رووخاندن ژیانێکی نوێی گرتووەتەبەر. پێویستە گرنگی بەم بابەتە بدەین و درک بەوە بکەین کە پرسی ژنان و بە تایبەتی پرسی حیجابی ناچاری یەکێکە لە ئەڵقە سەرەکییەکان و گۆڕەپانە

سەرەکییەکانی شەڕی دژی کۆماری ئیسلامیە بە گشتی و لەم شەڕەدا کۆمەڵگا هەنگاوی گەورەی بەخۆیەوە بینیوە تا ئێستا. بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی ژنان بەهێزتر بووە و بەهۆی ئەمەوە بزووتنەوەی گشتیی خەڵک لە دژی کۆماری ئیسلامی بەهێز بووە و ئەمەش هەنگاوێکی گەورەیە بە پێشەوە بۆ لێدانی گورزی کۆتایی و ڕووخاندنی حکومەتی دژە ژنانی کۆماری ئیسلامی.

٢٨ی تەمموز ٢٢ی تەمموز
سوپاس بۆ ئەمیر تاڤاکەلی بۆ ئامادەکردنی دەقی سەرەتایی ئەم چاوپێکەوتنە